

Bijlage 2 d.d. 2 mei 2024

Toetsing maatregelen 2 en 3 in amendement 36421, nr. 11 aan het gelijkheidsbeginsel

1. Inleiding

De bedrijfsopvolgingsregeling (faciliteit) in de schenk- en erfbelasting (BOR) is in het verleden al eens onderwerp geweest van een massaalbezwaarprocedure, die heeft geresulteerd in een aantal arresten van de Hoge Raad. De rechtsvraag in deze procedure was of de bedrijfsopvolgingsfaciliteit in de Successiewet 1956 (hierna: SW) in strijd is met het gelijkheidsbeginsel. De procedures handelden over zowel de erf- als de schenkbelasting en over de bedrijfsopvolgingsregelingen zoals die golden vóór en na de herziening van de successiewetgeving per 1 januari 2010.

Uit de arresten van 22 november 2013¹ volgt dat de Hoge Raad het onderscheid tussen de verkrijging van ondernemingsvermogen en de verkrijging van andersoortige vermogensbestanddelen voor de schenk- en erfbelasting in de SW een ongelijke behandeling vindt, maar dat daarvoor een objectieve en redelijke rechtvaardiging bestaat.

Op basis van de doelstellingen van de faciliteit en overwegingen bij de vormgeving van de regeling komt de Hoge Raad (HR) dan tot de slotsom dat de faciliteit berust op een keuze van de fiscale wetgever waarvan niet kan worden gezegd dat zij evident van redelijke grond is ontbloot, de wetgever de ruime beoordelingsvrijheid niet heeft overschreden en er dus geen sprake is van een bevoordeling van de verkrijging van ondernemingsvermogen boven de verkrijging van overige vermogensbestanddelen die leidt tot discriminatie.

2. Hoofdlijn gelijkheidsbeginsel

De wetgever zelf moet bij de totstandkoming van wet- en regelgeving bewaken dat het gelijkheidsbeginsel niet wordt geschonden. Het gelijkheidsbeginsel is opgenomen in artikel 1 van onze Grondwet. Het is de rechter echter op grond van artikel 120 Grondwet niet toegestaan om formele wetten en verdragen te toetsen aan artikel 1 Grondwet. Voor formele wetten kan indirect toch door de rechter aan het gelijkheidsbeginsel worden getoetst omdat formele wetten geen toepassing vinden als deze wetten niet verenigbaar blijken met eenieder verbindende bepalingen in internationale verdragen zoals artikel 26 IVBPR² en artikel 14 EVRM.³

Bij de toetsing aan artikel 14 EVRM door het EHRM⁴ wordt geen verboden discriminatie aanwezig geacht indien er een objectieve en redelijke rechtvaardiging is voor ongelijke behandeling van gelijke gevallen. Dat wil zeggen: indien een legitieme doelstelling van overheidsbeleid wordt nagestreefd en een redelijke proportionaliteit bestaat tussen het gebruikte middel en de nagestreefde doelstelling. Indien het niet gaat om onderscheid op basis van aangeboren kenmerken van een persoon⁵, dient het oordeel van de wetgever te worden geëerbiedigd, tenzij het van redelijke grond ontbloot is. Daarbij geeft het EHRM aan de wetgever voor fiscale wetgeving een zeer ruime beoordelingsvrijheid. Zolang het oordeel van de wetgever ten aanzien van de ongelijke behandeling en de rechtvaardiging daarvan op redelijke gronden is gebaseerd, zal al snel sprake zijn van een voldoende rechtvaardiging van de ongelijke behandeling.

¹ Zie ECLI:NL:HR:2013:1206 en 1209 t/m 1212.

² Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

³ Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

⁴ Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

⁵ In geval sprake is van verdachte gronden omdat het persoonskenmerken betreft, is een onderscheid ofwel uit principe niet acceptabel ofwel niet acceptabel als er geen zwaarwegende redenen zijn. Van dergelijke verdachte gronden is sprake bij ras, etniciteit, huidskleur, nationaliteit, geboorte of afkomst (wettig/onwettig, al dan niet geadopteerd), seksuele gerichtheid, (mentale of fysieke) handicap, chronische ziekte, besmetting met hiv/aids, geslacht, godsdienst en levensovertuiging.

3. Toetsing amendement aan gelijkheidsbeginsel

De nu te toetsen vraag is of de maatregelen 2 en 3 in het amendement 36421 nr. 11 in strijd zijn met het gelijkheidsbeginsel.

Normaal gesproken zijn de BOR en de doorschuifregeling aanmerkelijk belang (DSR ab) toegankelijk voor onder andere een aanmerkelijk belang in een lichaam dat een onderneming drijft. Indien een erflater of schenker een ab heeft in een lichaam (bijvoorbeeld een holding) en dat lichaam een belang houdt in een ander lichaam, kunnen de DSR ab en de BOR worden toegepast als de schenker of erflater in dat andere lichaam een indirect ab hield en dat andere lichaam een onderneming drijft of medegerechtigdheid houdt.

De huidige zogenoemde verwateringsregeling is ingevoerd per 2010.⁶ Deze zogenoemde verwateringsbepaling is bedoeld om problemen bij familiebedrijven te voorkomen.⁷ De verwateringsregeling houdt in dat ook toegang tot de BOR en DSR ab bestaat als de schenker of erflater in dat andere lichaam een indirect belang van minder dan 5% hield, maar dat indirecte belang ten minste 0,5% bedroeg en uitsluitend is verwaterd door vererving, overgang krachtens huwelijksvermogensrecht of schenking en dat andere lichaam direct voorafgaand aan de verwatering een onderneming dreef of een medegerechtigdheid hield.

Maatregel 2. Verruiming verwateringsregeling BOR en DSR ab

Op grond van maatregel 2 in het amendement vervalt voor zowel de DSR ab als voor de BOR de voorwaarde van 'ten minste 0,5%' voor situaties waarin de verkrijger een bloed- of aanverwant in de neergaande lijn is van een rechtsvoorganger krachtens erfrecht, huwelijksvermogensrecht of schenking die een indirect ab hield in dat andere lichaam.

De wijziging als bedoeld in maatregel 2 luidt in het amendement als volgt:

1b. Na het vijfde lid, eerste zin, worden drie zinnen ingevoegd, luidende:

"De voorwaarde van het minimum van 0,5%, bedoeld in de eerste zin, onderdeel b, geldt niet als de verkrijger van vermogensbestanddelen als bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, een bloedverwant in de neergaande lijn is van een van de rechtsvoorgangers, bedoeld in de eerste zin, onderdeel b, onder 1o."

De wijziging is als volgt toegelicht:

"De toegang tot de doorschuifregeling aanmerkelijk belang in de inkomstenbelasting (DSR ab) en de bedrijfsopvolgingsregeling voor de schenk- en erfbelasting (BOR) staat onder andere open voor de verkrijging van vermogensbestanddelen die bij de schenker of erflater behoorden tot een aanmerkelijk belang in een lichaam dat een onderneming drijft. Indien een erflater of schenker een aanmerkelijk belang heeft in een lichaam (bijvoorbeeld een holding) en dat lichaam een belang houdt in een ander lichaam, kunnen de DSR ab en de BOR worden toegepast als de schenker of erflater in dat andere lichaam een indirect aanmerkelijk belang hield. Als de schenker of erflater in dat andere lichaam een indirect belang van minder dan 5% hield, kan onder voorwaarden de zogenoemde verwateringsregeling in de DSR ab en de BOR worden toegepast. Een voorwaarde hiervoor is dat dat indirecte belang ten minste 0,5% bedroeg. Andere voorwaarden zijn dat dat indirecte belang bij een van de rechtsvoorgangers krachtens erfrecht, huwelijksvermogensrecht of schenking van de schenker of erflater een indirect aanmerkelijk belang was en dat dat indirecte belang uitsluitend is verwaterd door vererving, overgang krachtens huwelijksvermogensrecht of schenking. Dit is neergelegd in artikel 4.17a, vijfde lid

⁶ NvW II, Kamerstukken II 2009/10, 31930, 16, p. 12-14.

⁷ Kamerstukken II 2009/10, 31930, 15, p. 6.

van de Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB 2001), onderscheidenlijk artikel 35c, vijfde lid, van de Successiewet 1956.

Op grond van dit amendement vervalt met ingang van 1 januari 2025 de voorwaarde van «ten minste 0,5%» voor situaties waarin de verkrijger een bloed- of aanverwant⁸ in de neergaande lijn is van een hiervoor bedoelde rechtsvoorganger die een indirect aanmerkelijk belang hield in dat andere lichaam.

Met deze aanpassing beogen de indieners dat wordt geregeld dat oude familiebedrijven die al van vele generaties op generaties zijn overgegaan en juist gericht zijn op hun lange termijn voortbestaan, toegang blijven behouden tot de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten, ook als de belangen vergaand verwateren over vele familieleden.⁹

Een toetsing van maatregel 2 aan het gelijkheidsbeginsel leidt tot de volgende bevindingen:

- a. Doel van de fiscale bedrijfsopvolgingsregelingen zoals de DSR ab en de BOR is het voorkomen dat belastingheffing bij reële bedrijfsoverdrachten de continuïteit van de onderneming in gevaar brengt omdat er onvoldoende middelen zijn om de inkomstenbelasting (IB) en schenk- of erfbelasting te voldoen. Daarnaast heeft de wetgever het oog gehad op de stimulering van ondernemerschap.
- b. De DSR ab en de BOR zijn bedoeld voor 'reële bedrijfsopvolgingen'. Daartoe gelden voor de BOR en de DSR ab voorwaarden. Van een bedrijfsopvolging is sprake als *ondernemingsvermogen* wordt verkregen van een *ondernemer* en de verkrijger de onderneming voortzet.¹⁰ Onder ondernemer wordt verstaan een IB-ondernemer en een abhouder die aandelen in een vennootschap houdt die een onderneming drijft.¹¹ De BOR en DSR ab geldt alleen voor ondernemingsvermogen in de onderneming en niet voor het in de onderneming aanwezige beleggingsvermogen.
- c. Normaal gesproken zijn de BOR en de DSR ab toegankelijk voor onder andere een ab in een lichaam dat een onderneming drijft. Indien een erflater of schenker een ab heeft in een lichaam (bijvoorbeeld een holding) en dat lichaam een belang houdt in een ander lichaam, kunnen de DSR ab en de BOR worden toegepast als de schenker of erflater in dat andere lichaam een indirect ab hield.
- d. Met ingang van 2010 is de toegang tot de BOR en DSR ab uitgebreid met de zogenoemde verwateringsregeling.¹² De verwateringsregeling houdt in dat toerekening ook plaatsvindt als de erflater of schenker indirecte belangen hield die kleiner zijn dan 5%, maar groter dan 0,5% en die verwaterde belangen bij een rechtsvoorganger krachtens erfrecht, huwelijksvermogensrecht of schenking wel voldeden aan het 5% criterium en de vermindering van het indirecte belang uitsluitend is ontstaan als gevolg van een overgang krachtens erfrecht of huwelijksvermogensrecht dan wel krachtens schenking van het directe belang, en het betrokken lichaam direct voorafgaande aan de verwatering een onderneming dreef of een medegerechtigdheid hield. Deze zogenoemde verwateringsbepaling is bedoeld om problemen bij familiebedrijven te voorkomen.
- e. Bij de BOR-arresten in 2013 heeft de HR uitgesproken dat met het oog op de heffing op grond van de SW, voor de toepassing van de relevante verdragsbepalingen sprake is van gelijke gevallen bij de verkrijging van ondernemingsvermogen en niet-ondernemingsvermogen. Dat betekent dat de vraag moet worden beantwoord of voor die ongelijke behandeling een objectieve en redelijke rechtvaardiging bestaat. In dit geval is daarvoor de toelichting op maatregel 2 in het amendement relevant. De toelichting betreft in wezen de zin dat met deze

⁸ Op grond van artikel 19, eerste lid, onderdeel b, van de Successiewet 1956 worden bloedverwanten en aanverwanten aan elkaar gelijkgesteld.

⁹ Kamerstukken II 2023/24, 36421, nr. 11, p. 2 en 3.

¹⁰ Dit is voor de BOR vorm gegeven via de bezitsei van 1 jaar bij overlijden onderscheidenlijk 5 jaar bij schenking voor de overdrager en de voortzettingsei van 5 jaar door de verkrijger.

¹¹ Daarnaast staat de BOR open voor een medegerechtigdheid (zoals een commanditair aandeel in een commanditaire vennootschap in het kader van een gefaseerde bedrijfsopvolging en een aan de "eigen bv" ter beschikking gesteld pand.

¹² NvW II, Kamerstukken II 2009/10, 31930, 16, p. 12-14.

aanpassing de indieners beogen dat wordt geregeld dat oude familiebedrijven die al van vele generaties op generaties zijn overgegaan en juist gericht zijn op hun lange termijn voortbestaan, toegang blijven behouden tot de bedrijfsopvolgingsfaciliteiten, ook als de belangen vergaand verwateren over vele familieleden.

- f. Deze toelichting geeft het doel van de wijziging weer maar het is de vraag of deze toelichting toereikend is als een objectieve en redelijke rechtvaardiging voor de ongelijke behandeling.
- g. Bezien moet worden of *deze verruiming* ten opzichte van vergelijkbare verwaterde belangen bij niet-bloed- of aanverwanten in de neergaande lijn tot ongeoorloofde discriminatie leidt.
- h. Wanneer met de toelichting op het amendement ook de toelichting op de 0,5% grens in de bestaande verwateringsregeling¹³ wordt meegenomen bij de beoordeling kan de redenering zijn dat het niet evident onredelijk is om ook voor verder verwaterde middellijke belangen van minder dan 0,5% de DSR ab en de BOR open te stellen.
- i. Anderzijds kan de vraag worden gesteld of bij deze verruiming nog wel sprake is van een (reële) bedrijfsopvolging waarbij *ondernemingsvermogen* wordt verkregen van een *ondernemer* aangezien het gaat om een erflater of schenker met een indirect belang van minder dan 0,5%. Een andere vraag is of dat belang nog wel te beschouwen is als ondernemingsvermogen. Een onderbouwing daarvan ontbreekt hetgeen willekeurig overkomt. Deze rechtvaardiging kan niet worden gevonden bij de doelen die de wetgever voor de BOR hanteert.

Maatregel 3: Toegang tot de BOR voor kleine belangen indien met de familie een belang van ten minste 25%

Deze maatregel leidt tot verbreding van de toegang tot de BOR voor kleine aandelenbelangen (ook box 3) wanneer er met een familiegroep een belang is van ten minste 25%. Elk belang heeft toegang tot de BOR indien de erflater of schenker, aantoont 'al dan niet tezamen met zijn partner, en bloed- en aanverwanten in de neergaande lijn van de eerste familiale aandeelhouder, ten minste een 25% belang in het lichaam te hebben. Anders gezegd: Bij rechtstreekse belangen kleiner dan een ab geldt de vrijstelling toch als de familie (bloed- en aanverwanten in neergaande lijn van de eerste familiale aandeelhouder) opgeteld een belang heeft van minimaal 25% in de onderneming, ongeacht hoe klein het belang van de erflater of schenker is.

De wijziging als bedoeld in maatregel 3 luidt in het amendement als volgt:

1a. In het eerste lid wordt na onderdeel c een onderdeel toegevoegd, luidende:

d. vermogensbestanddelen die bij de erflater of schenker behoorden tot een belang als bedoeld in lid 9, mits het lichaam waarop het belang betrekking heeft een onderneming drijft als bedoeld in onderdeel a, of een medegerechtigdheid houdt als bedoeld in onderdeel b, en waarbij slechts als ondernemingsvermogen wordt aangemerkt de waarde van deze vermogensbestanddelen voor zover die waarde toerekenbaar is aan bedoelde onderneming of medegerechtigdheid.

3a. Na het achtste lid wordt een lid ingevoegd, luidende:

“8a.er is sprake van een belang als bedoeld in artikel 35c lid 1 onder d Successiewet 1956 indien de erflater of schenker, al dan niet tezamen met zijn partner, en bloed- en aanverwanten in de neergaande lijn van de eerste familiale aandeelhouder, doet blijken voor ten minste een 25% belang in het lichaam te houden.”

De wijziging is als volgt toegelicht:

“Het amendement regelt eveneens toegang tot de BOR voor enkele zeer oude familiebedrijven, die vanwege overdracht over meerdere generaties al in zoverre verwaterd waren op het moment dat de Wet IB 2001 werd ingevoerd, dat niet voldaan werd aan de eis van een aanmerkelijk belang, waardoor ook na invoering van de

¹³ [Kamerstukken II 2009/10, 31930, 15](#), p. 6.

bedrijfsopvolgingsfaciliteiten daar geen recht op bestond. De ongelijke positie waarin zij zitten ten opzichte van jongere familiebedrijven wordt op deze manier opgelost. “

Een toetsing van maatregel 3 aan het gelijkheidsbeginsel leidt tot de volgende bevindingen:

- a. Doel van de fiscale bedrijfsopvolgingsregelingen zoals de DSR ab en de BOR is het voorkomen dat belastingheffing bij reële bedrijfsoverdrachten de continuïteit van de onderneming in gevaar brengt omdat er onvoldoende middelen zijn om de inkomstenbelasting (IB) en schenk- of erfbelasting te voldoen. Daarnaast heeft de wetgever het oog gehad op de stimulering van ondernemerschap.
- b. De DSR ab en de BOR zijn bedoeld voor ‘reële bedrijfsopvolgingen’. Daartoe gelden voor de BOR en de DSR ab voorwaarden. Van een bedrijfsopvolging is sprake als *ondernemingsvermogen* wordt verkregen van een *ondernemer* en de verkrijger de onderneming voortzet.¹⁴ Onder ondernemer wordt verstaan een IB-ondernemer en een ab-houder die aandelen in een vennootschap houdt die een onderneming drijft.¹⁵ De BOR en DSR ab geldt alleen voor ondernemingsvermogen in de onderneming en niet voor het in de onderneming aanwezige beleggingsvermogen.
- c. Normaal gesproken zijn de BOR en de DSR ab toegankelijk voor onder andere een ab in een lichaam dat een onderneming drijft. Indien een erflater of schenker een ab heeft in een lichaam (bijvoorbeeld een holding) en dat lichaam een belang houdt in een ander lichaam, kunnen de DSR ab en de BOR worden toegepast als de schenker of erflater in dat andere lichaam een indirect ab hield.
- d. Met ingang van 2010 is de toegang tot de BOR en DSR ab uitgebreid met de zogenoemde verwateringsregeling.¹⁶
- e. Bij de BOR-arresten in 2013 heeft de HR uitgesproken dat met het oog op de heffing op grond van de SW, voor de toepassing van de relevante verdragsbepalingen sprake is van gelijke gevallen bij de verkrijging van ondernemingsvermogen en niet-ondernemingsvermogen. Dat betekent dat de vraag of voor die ongelijke behandeling een objectieve en redelijke rechtvaardiging bestaat, moet worden beantwoord. In dit geval is daarvoor de toelichting op maatregel 3 in het amendement relevant. De enige twee zinnen in de toelichting over maatregel 3 geven het doel van de wijziging weer, namelijk het wegnemen van het verschil in behandeling tussen zeer oude familiebedrijven en jongere familiebedrijven. Het gaat om de situatie waarbij vanwege overdracht over meerdere generaties het belang in een oud familiebedrijf op het moment dat de Wet IB 2001 werd ingevoerd al in zoverre verwaterd was dat niet werd voldaan werd aan de eis van een ab.
- f. Met deze maatregel wordt ook toegang tot de BOR verleend voor kleine belangen waarvoor de verwateringsregeling geen soelaas biedt. De werking van maatregel 3 is echter veel breder. Bij j verwatering moet altijd sprake zijn van geweest van vererving, overgang krachtens huwelijksvermogensrecht of schenking van een ab. Er mag geen sprake zijn geweest van verkoop/koop. Maatregel 3 geldt echter ook voor gekochte belangen. En ook voor situaties waarin bij de introductie van de Wet IB 2001 gekozen kon worden voor het ab-regime, maar waarbij men gekozen heeft voor afrekenen om in het (destijds) gunstige box 3-regime te gaan vallen. Dit laatste punt nuanceert de toelichting in het amendement. Ook bij oudere familiebedrijven kan en zal in de regel sprake zijn van een (eventueel verwaterd) aanmerkelijk belang.
- g. Het is de vraag of de toelichting op maatregel 3 toereikend is als een objectieve en redelijke rechtvaardiging voor de ongelijke behandeling die door maatregel 3 ontstaat. Zo maakt maatregel 3 bijvoorbeeld onderscheid in de toepassing van de BOR voor gekochte belangen van minder dan 5% waarbij wel minimaal 25% van het belang in handen is van familie en

¹⁴ Dit is voor de BOR vorm gegeven via de bezitseijs van 1 jaar bij overlijden onderscheidenlijk 5 jaar bij schenking voor de overdrager en de voortzettingseijs van 5 jaar door de verkrijger.

¹⁵ Daarnaast staat de BOR open voor een medegerechtigdheid (zoals een commanditair aandeel in een commanditaire vennootschap in het kader van een gefaseerde bedrijfsopvolging en een aan de “eigen bv” ter beschikking gesteld pand.

¹⁶ NvW II, *Kamerstukken II 2009/10, 31930, 16*, p. 12-14.

waarbij dat niet het geval is. Ook voor dit onderscheid wordt in de toelichting geen rechtvaardiging gegeven.

- h. Bij de invoering van de verwateringsregeling stond voorop: "Steeds geldt als eis dat van een ondernemer, in dit geval van een (fictief) aanmerkelijkbelanghouder, moet worden verkregen. De verkrijging van aandelen die bij de erflater of schenker tot het box 3 vermogen hebben behoord, kwalificeert dus nooit voor de bedrijfsopvolgingsregeling."¹⁷
- i. Bij deze maatregel wordt de eis dat wordt verkregen van een erflater of schenker die op direct niveau een aanmerkelijk belang houdt (dus geen box 3), echter geheel losgelaten in de situatie dat een erflater of schenker deel uitmaakt van een bepaalde familie, namelijk een familie die een belang van minimaal 25% in een vennootschap heeft. Het belang van die erflater of schenker kan slechts 0,1% zijn, als zijn familie maar een belang van 24,99% heeft. Bij een schenker of erflater die niet tot zo'n familie behoort, ook al heeft hij een even klein belang in een vennootschap (zelfs in dezelfde vennootschap), is er geen toegang tot de BOR.
- j. Van een ab is in beginsel sprake bij een deelname van 5% in het in totaal geplaatste aandelenkapitaal van een vennootschap. Een deelname van minder dan 5% in het totaal geplaatste aandelenkapitaal van een vennootschap wordt in beginsel aangemerkt als beleggingsvermogen dat thuishoort in box 3.

4. Conclusie toetsing maatregelen 2 en 3 in amendement 36421, nr. 11 aan het gelijkheidsbeginsel

Wanneer met de toelichting op het amendement ook de toelichting op de 0,5% grens in de bestaande verwateringsregeling¹⁸ wordt meegenomen, kan de redenering bij de verruiming van de zogenoemde verwateringsregeling in de DSR ab en de BOR (maatregel 2) zijn dat het niet evident onredelijk is om ook voor verder verwaterde middellijke belangen van minder dan 0,5% de DSR ab en de BOR open te stellen. Dan zou de beoordeling kunnen zijn dat er geen sprake is van discriminatie. Een andere redenering (langs de lijn dat het de vraag is of nog wel wordt verkregen van een *ondernemer* aangezien het gaat om een erflater of schenker met een indirect belang van minder dan 0,5% en of dit belang wel te beschouwen is als ondernemingsvermogen en deze verruiming zich verhoudt tot de doelen die de wetgever voor de BOR hanteert) is echter ook denkbaar.

Maatregel 3 - verbreding van toegang tot de BOR voor kleine belangen wanneer er met een familie een belang is van ten minste 25% - leidt tot een verschil in behandeling van gelijke gevallen waarvoor geen objectieve en redelijke rechtvaardiging lijkt te zijn. De rechtvaardiging die in de toelichting op het amendement wordt genoemd, namelijk het oplossen van de ongelijke positie tussen oudere en jongere familiebedrijven, lijkt onvoldoende toereikend te zijn als een objectieve en redelijke rechtvaardiging voor de ongelijke behandeling die ontstaat met andere aandelenbelangen, ook in box 3.

Van de wetgever mag worden verwacht dat goed wordt toegelicht wat het probleem is wat men met de faciliteit wil oplossen. Ook in de rechtspraak wordt dit van de wetgever verlangd. Het oordeel van de rechter zal worden bepaald door de precieze casus die wordt voorgelegd. Voor maatregel 2 bestaat mogelijk een voldoende redelijke grond maar bij maatregel 3 (kleine belangen bij familiebelang $\geq 25\%$) lijkt de onderbouwing voor het verschil in behandeling ontoereikend en is niet ondenkbaar dat een beroep op het gelijkheidsbeginsel slaagt.

¹⁷ Kamerstukken II, 2009/10, 31390, nr. 16, p. 13.

¹⁸ [Kamerstukken II 2009/10, 31930, 15](#), p. 6.